

טרוויה

1. גמליאל הוא נער מתקופת הגמרא. הוא למד בבית המדרש שני פסוקים: "כבוד את השם מהונף" ו-"כבוד את אביו ואת אמו". האם יש קשר בין שני הפסוקים?

- אין שום קשר ביניהם.
- יש גזירה שווה בין כבוד השם לכבוד אב ואם.
- יש בזה קל וחומר.
- מחלוקת בין הראשונים האם יש ביניהם גזירה שווה או קל וחומר.

2. בל"ג בעומר למדו בחידור שרבי שמעון בר יוחאי סובר שכבוד הורים הוא חשוב יותר מכבוד השם. האם תדעו מהיכן למד זאת רשב"י?

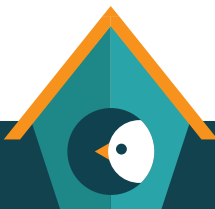
- רשב"י לא אמר זאת.
- כי לכבוד את השם בכסף וקורבנות צריך רק אם יש לנו כסף - ואילו בשביל לכבוד הורים צריך אפילו לעשות 'שנור'.
- זה סתם חידוש, בלי מקור בתורה.
- לא רשב"י אומר זאת - אלא רבי יהודה החסיד.

3. נפתלי לומד עם אביו ב'אבות וכתובים'. הם לומדים שיש חלוקה בין 'כבוד אב ואם' ל'מורא אב ואם'. אבל נפתלי שכח את ההבדל ביניהם, וזה בכלל לא נעים. עזרו לנפתלי להזכר:

- 'כיבוד' זה במעשים (כמו לקום כשאבא נכנס, או להגיש כוס מים) - ו'מורא' זה בלב (לדעת שאבא הוא חשוב יותר ממני).
- 'כיבוד' זה להגיש כיבוד ועוגות - ו'מורא' זה ללמוד עם אבא (מלשון 'הוראה').
- 'כיבוד' הוא גם בלב וגם במעשים - ו'מורא' הוא רק בלב.
- תשובה א' וג' הם מחלוקת בין הראשונים.

4. חדש אלול. אליעזר חוזר בתשובה על כל המעשים הלא ראויים שעשה. הוא רוצה לדעת, האם כשישב על הכסא המשרדי של אביו - הוא עבר רק על 'מורא' אב או גם על 'כבוד' אב?

- אליעזר עבר כמובן רק על 'מורא' אב ואם.
- כשאליעזר ישב על הכיסא המשרדי - זה היה זלזול בכבוד אביו, ולכן עבר גם על 'מורא' וגם על 'כיבוד'.

- האיסור לשבת הוא רק על כיסא ביתי, לא על כיסא משרדי המחובר לגלגלים, כמובן.
- אליעזר עבר רק על כיבוד אב ואם.

5. ג'ורג' שומע בפעם הראשונה בְּחִיּוֹ שְׁהִיְהוּדִים מְכַבְּדִים אֶת הוֹרֵיהֶם. "אָבֵל לָמָּה?" הוא לא מבין. מיֵשֶׁהוּ יָכוֹל לְהַסְבִּיר?

- כשאני מכבד את אבי ואימי אני מכיר להם טובה על כל מה שעושים בשבילי.
- כשאני מקשיב בקול אבא ואמא אני מתחנך לקיים את רצון השם.
- כשאני מכבד הורים הם אוהבים אותי ויקנו לי מה שאני רוצה.
- תשובה א' וב' נכונות.

6. בְּאֶרֶם צוֹבָא נוֹהֲגִים לְקַדֵּם אֶת הַהוֹרִים בְּשִׁירָה כְּשֶׁהֵם נִכְנָסִים הַבַּיְתָה. הָאֵם מְסַעֵד - תוֹשֵׁב אֶרֶם צוֹבָא - תִּיב לַעֲשׂוֹת כֶּף לְהוֹרָיו?

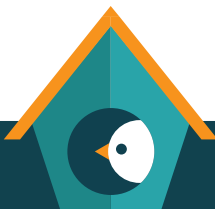
- מסעוד חייב לשיר לכבוד הוריו.
- זה לא מנהג של כל עם ישראל - ולכן אין חיוב.
- מנהג טוב אף למי שאינו מתגורר בארם צובא.
- במקום ציבורי חייב מסעוד לשיר לכבודם - אבל בבית פטור.

7. אַרְיָה - לִיִּב הוּא מְתַמֵּד עָצוּם. בְּכָל פֶּעַם שֶׁהוּא מְגִיעַ לְבֵיתוֹ הוֹרָיו חוֹלְצִים אֶת נַעֲלָיו, מְכַבְּדִים אוֹתוֹ וְעוֹבְדִים לְמַעַנּוֹ. הָאֵם רְאוּי לְאַרְיָה - לִיִּב לְהַסְכִּים לְהוֹרָיו שְׁיַעֲבֹדוּ בְּשִׁבְלֹו?

- חס וחלילה, זה איסור גמור!
- אם הם רוצים לעבוד בשבילו ולכבדו - מחוייב אריה - לייב להסכים!
- מותר רק כשאחים שלו לא רואים.
- מותר רק מלאכות קלות.

8. מֹשֶׁה נוֹהֵג לְהַקְשִׁיב בְּשִׂקְיָה לְקִרְיַאת הַתּוֹרָה. לְפַתַּע שָׁמַע כִּי אָבִיו נִקְרָא לַתּוֹרָה. הָאֵם מְחַיֵּב לַעֲמֹד עַד שְׁיָבֹוא אָבִיו מוֹל סִפְר הַתּוֹרָה?

- חובה.
- אם משה עשה - קיים מצווה, אבל לא חייבים.
- יש מקומות שנהוג לקום ויש מקומות שלא נהגו.
- אסור לקום בכל שעת קריאת התורה - אלא אם זורקים סוכריות או חפיסות ממתקים.

9. ישי רץ לפכלת לקנות לאמא שני קילוגרמים קמח. באמצע הדרך נזכר שלמדו בתלמוד התורה כי כל מצוה מקבלת חשיבות מיחדת כשקיימים אותה בכונה. האם יכול להתחיל לכוון מעכשיו?

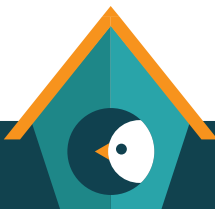
- לא יכול. בפעם אחרת ישתדל לזכור מתחילה את גודל המצווה.
- בדיעבד יכול ישי להתחיל לכוון - עד שלא מסיים את המשימה.
- ודאי שיכול להתחיל תמיד לכוון.
- אם נזכר בדרך הלוך יכול להתחיל לכוון - אבל בחזור כבר פספס את ההזדמנות!

10. ראש הישיבה הגיע לדרש ב'מכינה לישיבה קטנה'. הוא מסר שיעור על הנושא 'האם כשעושים מצוה חייבים לכוון שעושים זאת לשם המצוה'. כשדבר על כבוד אב ואם, מה אמר ראש הישיבה? האם חייבים לכוון לשם כבוד הורים - או אין צורך?

- ראש הישיבה הסביר שכיבוד אב ואם היא מהמצוות שצריכות כוונה.
- הלכה למעשה - שום מצווה אינה צריכה כוונה.
- יש אומרים שכיבוד אב ואם הוא מצווה ש'בין אדם לחברו' - ואם כך אין צורך לכוון בכיבוד הורים. ויש אומרים שהיא מצווה ש'בין אדם למקום' - וודאי שצריך כוונה לשם מצווה.
- טוב מעט בכוונה - מהרבה שלא בכוונה.

11. להלן כמה סבות לפה אין מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו לכבד אב ואם', עליכם לציין איזו מן הסבות אינה נכונה!

- תשובה ראשונה שני טעמים:
// כי מברכים רק על מצוות שתלויות במקיים המצווה לבדו, וכאן זה תלוי גם באבא. כי אם ימחל אבא על כבודו - לא יהיה הבן מחויב במעשה הכיבוד!
// כי מברכים רק על מצוות שיש להם זמנים מוגדרים - וכיבוד אב ואם נמשך בלי הפסק מהלידה עד מאה ועשרים!
- תשובה שניה: כי מברכים 'אשר קידשנו במצוותיו' רק על מצוות שמיוחדים לעם ישראל, ומצוות כיבוד אב ואם היא גם על בני נח.
- תשובה שלישית: כי לא מברכים על מצווה המובנת מאליה בשכל האנושי - כמו כיבוד אב ואם שאפילו גויים (כמו דמא בן נתינא) מבינים את חשיבותו!
- תשובה רביעית: כי לא מברכים על מצווה שלפעמים קשה ואפילו מעצבן לקיים אותה.

12. סבא בוחן את זושא על חמשה חמשי תורה. "האם תדע, זושא, היכן כתוב בתורה "למען יארכו ימיה" לבד, והיכן כתוב "למען יארכו ימיה - ולמען ייטב לך"? האם תוכלו להזכיר לזושא את התשובה?

- בשום מקום לא נאמר רק 'למען יארכו ימיה'!
- בכיבוד אב ואם כתוב רק 'למען יארכו ימיה', ובמצוות ביכורים נאמר גם 'למען ייטב לך'.
- בכיבוד אב ואם כתוב 'למען יארכו ימיה - ולמען ייטב לך', ובמצוות 'לא תגנוב' כתוב רק 'למען יארכו ימיה'.
- שני הפסוקים מופיעים בעשרת הדברות בעניין כיבוד אב ואם. בפרשת יתרו - מופיע רק 'למען יארכו ימיה' - ובפרשת ואתחנן נאמר גם 'ולמען ייטב לך'.

13. אבא של שמשי מבקש תביא קדם כוס מים לאבא, ואלו אבא מבקשת 'לא, קדם תביא לאבא'. שמשי הנבוך מתיעץ אתנו - למי עליו להגיש כוס מים ראשון. מה נשיב לו?

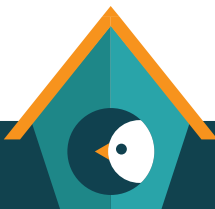
- על שמשי להביא קודם לאימו - כי זה ציווי של אביו!
- על שמשי לבדוק היטב מי מתכוון יותר ברצינות!
- כבוד האב קודם - ולכן יביא קודם לאביו!
- יביא בקבוק מים ושני כוסות. שיחליטו בעצמם!

14. מוטי הקטן אוהב לשבת על הכסא הגדול של אבא, עם הרפוד המיחד והידיות. האם מתר להתישב עליו כשהוא אינו בראש השלחן - מקומו המיחד של אבא?

- בשום אופן אסור.
- ברור שמותר, כי זה כבר לא 'המקום של אבא'!
- בסלון הבית - אסור. אבל אם לוקח את הכיסא לחדר אחר - מותר!
- אם זה כיסא פלסטיק פשוט מותר, ואם זה כיסא יוקרתי אסור.

15. יונתן מתרגש לקראת בר המצוה, פי אז יתחיל, יחד עם הנחת התפילין, גם לשא כפיים לברכת כהנים. יונתן שואל: האם מתר לי לעמוד בצד השמאלי של המדרגה השלישית - שם אבא שלי עומד בדרך כלל?

- אסור לעמוד שם.
- אין בכך שום חשש.
- אם אבא עומד שם רק בשבתות - מותר לעמוד שם בימות החול.
- אם האב אינו כהן מיוחס - מותר.

16. דב קבל הצעה מאביו להפניס לעבד בחנות הימתקולדה' שבבעלותו. האם על דב לחשש שמא תוף כדי העבודה יזלזל חלילה בכבוד אביו?

- אם אבא של דוב רוצה, ודוב מקבל על עצמו להיזהר בכבוד אביו - מותר.
- אסור! עסק עם הורים יכול להביא לסכסוכים.
- עסק עם ההורים זה ברכה, וכדאי לדוב לקבל על עצמו את העבודה.
- בחנות ממתקים אין חשש מסכסוכים, אבל בחנות ירקות שיש צעקות - אסור.

17. ליל הסדר. אבא העטוף בקיטל' עומד למזג יין לתוף הגביע של פתריאל. האם על פתריאל לעצור את אביו - כי זה לא מכבד שאבא מוזג לבנו?

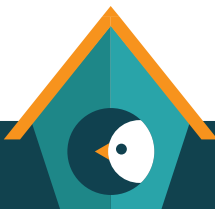
- אם אבא מוזג לכולם - מותר, כי זה מצווה. ואם מוזג רק לעצמו - אין זה לכתחילה.
- אבא הוא לא משרת, אסור להשתמש באביו!
- בליל הסדר יש מצווה מיוחדת של 'והגדת לבנך', ולכן מותר.
- ילדים אינם שותים ארבע כוסות!

18. הגאון רבי אליהו, רב העיר, מגיש צלחת חמין לבנו בחור הישיבה. האם מותר לבחור היקר להנות מצלחת החמין?

- מותר לו לאכול את החמין, אבל לכתחילה לא ראוי לאב תלמיד חכם להגיש אוכל לבנו.
- אסור. ולכן הבחור היקר צריך להעביר את החמין לצלחת אחרת.
- הרב צריך לומר בפה מלא שמוחל על כבודו - ורק אז יוכל הבחור ליהנות מהמאכלים.
- אין בזה שום בעיה.

19. "אני אוסף צדקה ל'הכנסת פלה", אמר האברו שבדלת. האם מותר למנדי להעיר את אביו הישן כי אולי אביו יהנה לקיים מצות צדקה?

- עדיף שלא יעיר. אולם טוב שישאל מראש את אביו באילו מקרים להעיר אותו.
- מצוות צדקה חשובה ודוחה כל מצוות עשה שבתורה.
- ינסה לקרוא לאביו פעם אחת - ואם לא התעורר לא ימשיך להעירו.
- אסור להעיר אבא - בשביל שום דבר!

20. לפני פורים קנו ההורים של איציק אָרְגָז שָׁל חֲפִיסוֹת שׁוֹקוֹלָד. מִתָּר לְאִיצִיק לְקַחַת חֲטִיף אֶחָד בְּלִי רְשׁוֹת הַהוֹרִים?

- סתם כך אסור, אבל אם אמרו לו בעבר שבדרך כלל אין להם בעיה עם זה - מותר.
- זה איסור גניבה!
- מותר, כי ודאי שההורים מוחלים לבניהם.
- אם איציק מתחייב בליבו לכבדם מכאן ואילך - אין בעיה.

21. "חֲנַן תּוֹרְגָמָן וּבְנָיו שְׁלוֹם!" נוֹהֵג יִצְחָק, בְּנֵו שֶׁל חֲנָן, לְפַתַּח כָּל שִׁיחַת טֵלְפוֹן הַמְּגִיעָה לְמִשְׁרָדֵי הַחֲבָרָה. הָאֵם יִצְחָק נוֹהֵג כְּשׁוֹרָה?

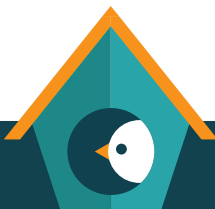
- אסור בשום אופן! זה ממש השם של אביו!
- חייב להוסיף 'חנן תורג'מן בע"מ ובניו' - כדי שיבינו שמדובר בשם העסק.
- אין בעיה להזכיר את השם - כי אין זה פחיתות כבוד.
- אם המתקשר יודע שהבן מדבר - אסור, אבל אם חושב שזה סתם מזכיר אחר - אין בעיה.

22. לְאַחַר הַלְמוּדִים רַץ יוֹחָנָן הַבִּיָּתָה. בְּאִמְצַע הַדֶּרֶךְ עָצַר אוֹתוֹ יְהוּדֵי מְבַגֵּר שֶׁהִפִּיר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת. "צִדִיקָה, אֵיךְ קוֹרְאִים לְאַבָּא שְׁלָךְ?" הוּא שָׁאַל. הָאֵם לְיוֹחָנָן מִתָּר לֹמַר?

- לא יאמר סתם את השם, אלא יוסיף "לאבא קוראים פלוני" או "רבי פלוני".
- יברח מהר.
- יאמר, ואין בכך פחיתות כבוד.
- אסור לומר בשום אופן!

23. יְהוּדָה הוּא בְּנֵו שֶׁל ר' אַרְיָה, רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה. כָּלֵם קוֹרְאִים לְאַבּוֹ "רְבִי אַרְיָה" - עִם תֹּאֵר כְּבוֹד. מָה יַעֲשֶׂה יְהוּדָה אִם שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ לְשֵׁם אָבּוֹ?

- לא יכול לומר סתם 'ר' אריה', כי כולם כבר קוראים לו כך - ולא ייראה שיש בזה תוספת כבוד. לכן צריך להוסיף תואר כבוד כמו "רבי ר' אריה".
- יאמר רק 'ר' אריה', כי זה כבר מספיק מכבד.
- לא יאמר כלום, כי יש בזה כמה פרטי דינים.
- חייב להוסיף עוד שלושה תארים, כמו "אדונינו מורינו ורבינו".

24. מְרַדְכִי, אָבִיו שֶׁל דּוּדִי, מְבַקֵּשׁ מִפְּנֵי לְהַקְלִיט עֲבוּרוֹ הוֹדְעַת פְּתִיחָה לְתַא הַקּוּלִי. דּוּדִי נֶעְנֶה בְּרִצּוֹן וּמְקַלֵּט: "שְׁלוֹם, הַגְעַתֶּם לְמְרַדְכִי, נָתַן לְהַשְׁאִיר הוֹדְעָה וְאָשׁוּב אֵלַיךְ בְּהַקְדָּם". פְּתָאוֹם נִזְכָּר שְׁלֹא אָמַר אֶת שֵׁם אָבִיו עִם תֹּאֵר כְּבוֹד. הָאֵם עַל דּוּדִי לְהַקְלִיט מְחַדֵּשׁ?

- חייב להקליט מחדש, כי זה ביזיון יותר גדול - שהרי ההקלטה נשארת לתמיד.
- ברור שאינו חייב, כי זה רצון אביו.
- אם הקול של דודי דומה לקול אביו - אין בזה חשש איסור.
- יקבל על עצמו מהיום ואילך לא להקליט הודעות תא קולי.

25. לְנַעֲמֵי חֲבֵרָה טוֹכָה בְּשֵׁם צְבִיָּה. הָאֵם מְתַר לְנַעֲמֵי לְסַפֵּר לְאִמָּה עַל צְבִיָּה בְּשֵׁמָה - כִּי גַם לְאִמָּה קוֹרְאִים צְבִיָּה?

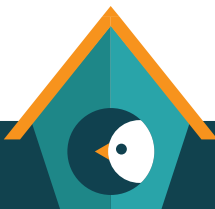
- אין בזה חשש, כי גם אמא מבינה שהיא לא מתכוונת אליה.
- אסור לנעמי להזכיר את השם 'צביה' מול אמא, אבל כשהיא לא ליד אימה - מותר.
- מותר רק כשצביה (החברה) נמצאת בביתם.
- תגיד בשינוי, כמו 'צביקה' - במקום 'צביה'.

26. פִּיצָד מְכַרְכִּים אֶת הַהוֹרִים בְּכַרְפַּת הַמְּזוּזוֹן?

- אומרים "הרחמן הוא יברך את אבי מורי ואת אמי מורתי". אולם הגאון רבי עובדיה יוסף פסק לומר מגיל שש את "ברכת האורח".
- כולם אומרים רק "הרחמן הוא יברך את אבי וכו'".
- עד בר המצווה 'הרחמן'. מעל גיל מצוות 'ברכת האורח'.
- בימות החול 'הרחמן' - ובשבת שיש סעודה משובחת יותר 'ברכת האורח'.

27. אָבֵא שֶׁל קְלוּנִימוּס אָמַר שְׂאִין בְּעֵינָה מְצִדּוֹ שְׂבָנּוֹ יִכְנֶה אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ הַפְּרָטִי 'קְלָמוֹ'. הָאֵם קְלוּנִימוּס יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כֵּךְ?

- מותר, אך עדיף שלא לעשות כך.
- אסור בשום אופן!
- אם הוא מחל - אין בעיה.
- אם האבא שומר תורה ומצוות אסור, ואם הוא אינו שומר תומ"צ מותר.

28. כְּשֶׁאַבָּא נִכְנָס הַבֵּיתָה, הָאֵם חֲיַבִּים לומר "שְׁלוֹם עָלֶיךָ אָבִי מוֹרִי"?

- בזמנינו אין צורך.
- על פי הלכה חייבים לומר כך.
- רק ביום טוב שני של גלויות (בחול"ל) חייבים.
- אם האבא הוא תלמיד חכם - חייבים.

29. אָבָא שָׁל יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד לְעֵבֶר נְתוּחַ דְּחוּף. בְּפִתָּה בְּלֵם מְקַדְּשִׁים אֶת בְּרַכַּת 'רְפָאנוּ' לזְכוּתוֹ. הָאֵם מְתַר לְיִשְׂרָאֵל לְהַזְכִּיר בְּתַפְלָה אֶת שֵׁם אָבִיו בְּלִי תֹאֵר כְּבוֹד?

- אסור לומר בלי תארי כבוד.
- חייבים לומר בלי תארי כבוד, כי בפני הבורא כולם שווים (אבל יכול לומר סתם 'אבי').
- יעשה מה שרוצה.
- יאמר עם כמה תארי כבוד - וזכות כיבוד אב תעמוד להם.

30. ר' מאיר הוא אֲבִירָה חָשׁוּב. הוֹרִיו מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ לְנָסֵעַ בְּשַׁבִּילֵם הַיּוֹם לְצַקַּת כְּדִי לְסִדֵּר דְּבַר מָה - אֲכַל הוּא אֵינוֹ פְּנוּי הַיּוֹם בְּשׁוּם אֶפְסוֹ. מַה יַעֲשֶׂה ר' מְאִיר?

- יסביר להם בצורה מכובדת שאינו יכול כעת, ובהזדמנות אחרת ודאי יעשה זאת בחפץ לב.
- ינסה לא להרים לטלפונים שלהם באותו היום, וזה עדיף מלומר 'לא' להורים.
- חייב לוותר על כל העיסוקים האישיים שלו - ולנסוע לצפת אפילו שקשה.
- אם זו בקשה של אביו - חייב מאיר לעשות זאת, ואם של אימו - פטור.

